

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director: **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Redactor-proprietar: **I. S. CODREANU**

Licentiat în Drept și științe de Stat
Avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla, . . . 45 lei

6 luni 20

3 luni 10

Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația

București, **CALEA RAHOVEI**

Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

Anunțăm că Directorul nostru d-l profesor D. Alexandrescu a pus sub tipar *Tabla* analitică a vol. IV, partea I, care cuprinde *Donațiunile între vii*, conținând 1000 pagini. Acest volum se va pune în vânzare către finele acestei luni și se va putea procura dela acest ziar.

SUMAR

— Legea asupra stărei de asediu și Constituția, de d-l avocat I. Gr. Periețeanu;

JURISPRUDENȚA:

— Tribunalul Bacău: *G. Cernetz cu Societatea anonimă fostă Goetz & Co.* (Despre comitenți și răspunderea lor de prejudiții cauzat de prepușii lor.—Art. 1000 al. 3 codul civil), cu o Notă de d-l profesor D. Alexandrescu.

Rezumatele Jurisprudenței Curții noastre de Casație

Casație s. I: No. 1: Timbru.—Recurs în casație relativ la o acțiune mai mare de 1500 lei dar care se judecă de judele de ocol în prima instanță.—Taxa specială de 200 lei pe lângă taxa fixă de lei 25.—Art. 25 al. I legea timbrului și art. 124 legea judecătorilor de ocoale; *No. 2:* Embatic.—Dacă legea prevede ca embaticul să se facă prin act scris.—Dovedirea lui cu martori.—Cazul când e admisă această dovadă.—Neplata embaticului.—Dacă embaticarul poate fi expropriat fără judecată și fără a i se acorda sorocul de 6 luni.—Art. 2 partea III, cap. 5 și art. 4 cap. III, partea III-a codul Caragea

Casație s. II: No. 1: Urmărire imobiliară.—Lipsa completă de încunoștințare a debitorului.—Motiv propus direct în casație.—Admisibilitate.—Art. 509 și 512 pr. civilă; *No. 2:* Regulament de competență.—Lovire.—Moartea pacientului.—Lipsa unor elemente precise dacă e omor prin imprudență sau lovire cu voință.—Trimțerea afacerii la Camera de acuzare.—Art. 525 proced. penală; *No. 3:* Legea nouă sanitară.—Lipsa unui nou regulament.—Aplicarea vechiului regulament, întrucât nu e contrar noii legi.—Art. 35 din regulament.—Tăria ce trebuie să aibă băuturile spirtoase puse în consumație.—Contravenție; *No. 4:* Autentificare.—Atestarea falsă a identității unei persoane.—Pedepsire ca măturare mincinoasă.—Art. 17 l. autentificării și 288 c. penal.—Interogator.—Materie corecțională.—Neluarea lui.—Lipsă de nulitate.—Art. 186 pr. penală.—Recurs penal.—Opoziție.—Neadmisibilitatea ei.—Art. 429 procedura penală.

Casație s. III: No. 1: Contencios administrativ.—Cerere de transferare la o catedră vacantă de la Conservatorul de muzică.—Refuz de a rezolva această cerere.—Recurs în casație.—Termenul în care trebuie a se face recursul.—Art. 39 l. Curții de casație;

No. 2: Contencios administrativ.—Ridicarea unui agregat la rangul de profesor universitar.—Necesitatea unui raport motivat al Senatului universitar bazat pe avizul motivat al consiliului facultății respective.—Un aviz nemotivat — Refuzul Ministrului de a ridica pe agregat la gradul de profesor.—Recurs în casație.—Respingerea recursului.—Art. 66 l. învățământului secundar și superior; art. 50 regulamentul pentru numirea docenților, agregăților și profesorilor universitari.

LEGEA ASUPRA STĂREI DE ASEDIU

ȘI

CONSTITUȚIA

I

Ideea că starea de asediu putea fi declarată, în urma votării legii din 3 Iulie 1913, a avut darul să producă o adevărată spaimă, în opinia publică dela noi, și, ceea ce este caracteristic, a dat naștere la comentarii juridice, al căror fond puțin serios de cercetare nu și putea găsi explicarea în panica ce se propagase în public.

Un articol apărut în ziarul «Viitorul», cu data de 6 Iulie 1913, sub titlul «un istoric juridic al stărei de asediu», semnând temerea publicului, prezintă chestiunea sub aspectul unei excepționale gravități, rezultând mai ales din suprimarea unor anumite garanții constituționale.

Iată de ce mi se pare necesar să reiau această chestiune, a cărei importanță din punct de vedere juridic rămâne întreagă, cu toate că și-a pierdut caracterul de actualitate.

În prim loc, se impune o întrebare: ce e starea de asediu, acel mare cataclism de care ne temeam? Definițiile pot să varieze, preferim însă pe cea următoare: *măsura prin care, fie din cauza invaziei inamicului, fie de teama răzvrătirilor interne,*

guvernul unei țări se crede constrâns a concentra mai toate forțele sale în mâinile autorității militare, și de a aplica răzvrătiților sau culpabililor de anumite crime și delictе, legile marțiale.

Zadarnic s'ar obiecta că declararea stărei de asediu înseamnă intronarea arbitrariului, prin suspendarea garanțiilor constituționale; căci, după cum vom vedea, niciuna din aceste garanții nu e în principiu sacrificată; dar, chiar așa de-ar fi, oricât de temeinică și de folositoare ar fi exaltarea considerațiilor lui Benjamin Constant asupra libertăților individuale, nu e mai puțin adevărat că sunt circumstanțe excepționale când aceste libertăți trebuie să sufere oarecari restricții, spre a nu deveni o primejdie pentru însăși siguranța societății care le garantează. Libertatea, după Montesquieu nu e altceva decât *dreptul de a face tot ceea ce legile permit*, și constituția nu garantează această libertate decât întrucât ea nu se găsește în conflict cu legile cari guvernează raporturile dintre oameni. Cu atât mai mult, exaltarea unor oare-cari principii constituționale nu-și poate găsi ecou în timpuri de turburări și crize politice, când patimele se dezlănțuesc și elatină societatea în însăși fundamentul ei; când primejdiile din afară pot țâșni pe neașteptate în chiar sânul națiunii amenințate; când armata trebuie să fie ocrotită contra încercărilor ce-ar avea drept obiect corupția trupelor, deturnarea lor dela datorie și paralizarea acțiunii armatelor de operații. A salvarda armata, în atari circumstanțe, înseamnă a salvarda însăși țara pe care această armată are misiunea s'o apere, înăuntru ca și în afară.

Că o lege asupra stărei de asediu poate fi socotită ca o «*lege de dictatură militară*», cum a calificat Jules Grévy legea franceză din 1849—fie!, dar e o dictatură care își are geneza în nevoile cele mai adânc simțite ale popoarelor: apărarea și scăparea lor. Sunt momente când interesele cele mai vitale ale societății reclamă o promptă și severă distribuire a dreptății; când atribuțiile trebuie să fie cât mai concentrate într'o singură mână pentru a se asigura eficacitatea măsurilor. Sunt, în fine, clipe când natura și executarea pedepselor trebuie să aibă gravitatea și celeritatea evenimentelor; și, mai presus de ori-ce alte considerații, pururi trebuie să stea ideea salvardării naționale: «*Salus populi suprema lex esto*».

Iată, în principiu, în ce constă temeinicia măsurii. În ce privește efectele ei sunt aproape aceleași pretutindeni, și, a priori, se poate afirma că starea de asediu, sub legislațiile actuale, n'ar putea aduce cu ea nici-o primejdie, fiind îngădită de toate garanțiile ce pun stavilă arbitrariului.

În adevăr, cari sunt efectele declarării stării de asediu, așa cum rezultă din cuprinsul legii noastre din 10 Decembrie 1864, copie fidelă a legii franceze din 9 August 1849, efecte cari se poate zice că sunt generalmente și întotdeauna invariabile?

I. Se crează o *jurisdicție specială* în mâinile autorității militare pentru anumite crime și delictе, independent de calitatea persoanelor, infracțiuni specificate, unele de legea din 1864 asupra stării de asediu (art. 5) și anume: crimele și delictеle în contra constituției (art. 93—111 c. p.) și crimele și delictеle în contra ordinii publice (art. 167—224 c. p.); iar altele de codul de Justiție militară: spionajul, trădarea, amboșajul, jafurile, distrugerile și dezertările. Toate celelalte infracțiuni rămân supuse Jurisdicției ordinare, care continuă să judece chiar crimele și delictеle deferite Jurisdicției militare, cât timp aceasta nu le-a revendicat formal.

Acest prim efect, și cel mai temut, constituie după cum vedem, mai mult o lărgire «*ratione materiae*» și «*ratione personae*» a competenței jurisdicției militare, care, în timp de asediu ea și în timp de pace, funcționează după normele expres formulate în codul de justiție militară, norme cari îngăduiesc, ca și în materie penală ordinară, cercetarea și judecarea pricinilor, indicând procedura de urmat.

Ca o consecință firească a dreptului de Jurisdicție, autoritatea militară capătă dreptul de a procedea la *percheziții*, oricând și oriunde trebuința va cere (art. 6 al. 1, L. S. A.), atribut legal al poliției judiciare militare și civile. Nimic extraordinar și nimic de temut în această privință, cu atât mai mult cu cât codul de justiție militară stabilește normele de cari trebuie să se ție seamă, și se referă în mod expres și la articolele 34—38, 84—87, din codul de procedură penală, cari regulează dreptul de percheziție.

II. Al doilea efect al stărei de asediu, e de a transmite, în totul sau în parte, în mâinile auto-

rității militare, *puterile polițienești* de cari autoritatea civilă e investită pentru menținerea ordinii publice interne. (Art. 4 L. S. A.). Se înțelege însă dela sine că autoritatea militară câtă să se călăuzească, în această privință, de legea organică a poliției generale, ca și de toate celelalte legiuri în vigoare cu cari această lege e în strânsă legătură.

Nimic dar care să inspire îngrijorare.

Ca urmare a acestui secund efect, autoritatea militară capătă următoarele drepturi, pe cari legea dela 1864 s'ar fi putut chiar dispensă să le menționeze:

a) Dreptul de a *opri adunările* pe cari le-ar crede că atăță sau întrețin dezordinea, atribut suveran al puterilor polițienești. (Art. 6, al. 4, L. S. A.).

b) Dreptul de a *depărta pe certaiți cu Justiția* (art. 7 proc. pen.) și pe indivizii cari n'au domiciliu în locul supus stărei de asediu, măsură de resort administrativ, care își găsește justificarea, pe de o parte, în dificultățile de îndestulare a populațiunii și a trupelor, ceea ce impune să nu rămână de hrănit decât gurile băstinașe, ce pot revendica acest drept; pe de altă parte, în pericolul permanent pe care îl cauzează prezența certailor cu justiția într'o localitate frământată deja de alte pericole, și în care supravegherea trebuie să fie ațintită mai mult aiurea. (Art. 6, al. 2, L. S. A.).

c) Dreptul de a *ordonă depunerea armelor și munițiilor* și de a procedea la căutarea și ridicarea lor; căci, dacă portul armelor nu e prohibit de legislația noastră, nici nu constituie o prerogativă constituțională, și, în împrejurările grave și excepționale cari impun declararea stării de asediu, nu se poate pretinde că ridicarea acestui drept constituie o știrbire importantă a libertății. (Art. 6, al. 3, L. S. A.).

III. Se confereă autorității militare puterea de a *cenzură publicațiile*. Nu insistăm însă în această privință, de oarece atare prerogativă nu poate avea ființă legală, și deci trebuie eliminată din cadrul efectelor pe cari le produce proclamarea stărei de asediu. (Art. 6, al. 4, L. S. A.,—azi abrogat)

După cum vedem, toate drepturile și atribuțiile conferite autorității militare prin legea noastră

din 10 Decembrie 1864 asupra stărei de asediu, nu constituiesc cine știe ce noian de măsuri știrbitoare de drepturi și vexatorii; în tot cazul, aceste măsuri n'ar fi de natură să înăbușe viața civilă în profitul celei militare. Cetățenii continuă să se bucure de toate libertățile ce le sunt garantate de lege, ocrotiți de primejdia seditiunilor vrăjmașe; puterea judiciară, în organizarea ei firească, se exercită cu toate îngrădirile pe cari i le dă legile în vigoare, și viața publică se desfășoară în limitele ei normale, fără stânjinite și oprimate, întrucât nu aduce vre-o atingere siguranței sociale și ordinii militare.

II

Cei ce combat la noi, în principiu, declararea stărei de asediu, susțin că această măsură trebuie să fie din nou legiferată, atât din punctul de vedere al efectelor pe cari trebuie să le producă, cât și din punctul de vedere al modalității edictării ei — sub cuvânt că legea din 10 Decembrie 1864 nu mai e azi în vigoare, ea una ce conține dispoziții anti-constituționale și care a fost abrogată prin pactul fundamental dela 1866.

O primă chestiune ce urmează să fie discutată e dar cea privitoare la inconstituționalitatea menționatei legi, ale cărei efecte le-am enumerat mai sus.

Se pretinde că această inconstituționalitate constă:

1) În nesecotirea principiilor stabilite prin art. 14 și 104 din *Constituție*; căci, deși primul zice că «nimeni nu poate fi sustras contra voinței sale dela judecătorii *ce-i dă legea*», iar secundul spune că «nici o jurisdicție nu se poate înființa decât *în puterea legii*»; totuși, legea din 1864, edictată în puterea statutului, prin articolul său 5, creează o jurisdicție specială în mâinile autorității militare. Or, cu chipul acesta, pe de o parte ar fi să se sustragă cetățenii nemilitari, pentru o anumită categorie de infrațiuni, dela judecătorii ce li s'a dat de lege și cari sunt alții decât judecătorii de drept comun, judecătorii civili; pe de altă parte, ar fi să se aplice dispozițiile cuprinse într'o legiferare care n'a fost alcătuită cu paza formelor constituționale.

2) Călcarea dispozițiilor coprinse în art. 15 din *Constituție*, care proclamă *inviolabilitatea do-*

miciliului, de oarece legea din 1864, prin aliniatul 1 al articolului 6, dă dreptul autorității militare de a face *perchiziții, ori când și ori unde* trebuința va cere, adică și în *timpul nopții*, ceea ce constituie o adevărată violare de domiciliu.

3) Legea din 1864, prin art. 6 alin. 4, conferind autorității militare puterea *de a interzice publicațiile* pe cari le-ar socoti că atăută sau întrețin desordinea, reînființează dreptul de *cenzură asupra presei*, formal interzis prin art. 5 și 24 din Constituție.

Această din urmă obiecțiune e singura temeinică, dreptul stabilit prin art. 6 alin. 4 din legea dela 1864 fiind eminamente anti-constituțional. Recunoscând însă temeinicia obiecțiunii nu putem admite concluzia ce se trage, și anume că legea dela 1864 ar trebui să fie privită ca abrogată. În adevăr, Constituția din 1866, prin articolul său 129, n'a abrogat în întregul lor legile ce cuprindeau dispozițiuni contrarii ei, ci numai *dispozițiunile din acele legi*, decrete și regulamente, ce s'ar găsi în contradicție cu cele așezate în ea. Ca urmare logică, Constituția dela 1866 n'a putut abrogă decât aliniatul 4 de sub art. 6 al legii dela 1864 asupra stărei de asediu, *care trebuie să fie considerat ca nescris*.

La celelalte două obiecțiuni răspundem:

A. În prim rând jurisdicția specială militară, competente să judece anumite infracțiuni în timpul cât durează starea de asediu, a fost înființată prin legea dela 1864, și această lege e încă în vigoare, oricum am privi-o, din punctul de vedere al cuprinsului, ca și din punctul de vedere al formalităților cari au prezidat la alcătuirea ei. În adevăr, deși e drept că menționata lege a fost edictată în baza *Statutului* din 1864 și că acest statut a fost dat pe baza unui simplu decret, totuși noi nu putem admite raționamentul judeic care conchide la ilegalitatea aceluși statut și în consecință la ilegalitatea a tot ce s'a făcut în virtutea lui; căci, nu putem omite că tot pe baza statutului s'a promulgat codul civil, s'a desființat claca și s'au împroprietat țărani! Din primul punct de vedere, pentru a fi consecuenți, nu vom considera așa dar ca ilegală legislația dela 1864, și nu înțelegem să proclamăm această ilegalitate decât dacă va fi dovedită ca

atare din punctul de vedere al cuprinsului ei: crearea jurisdicției speciale militare. Or, cuvintele «*ce-i dă legea*» din art. 14 din constituție, nu pot fi interpretate în sensul pe care voesc să i-l dea adversarii jurisdicției militare, în special autorul articolului din «*Viitorul*», și anume că singurii judecători ce se poate zice că-i dă legea sunt judecătorii de drept comun, *judecătorii civili*. Judecătorii pe care-i dă legea sunt și vor fi *judecătorii pe care-i dă legea*, fie această lege o lege asupra stărei de asediu, sau vreo altă legiuire; e destul ca jurisdicția ce se crează să nu fie în contradicție cu spiritul și litera constituției. De altminterlea, după cum deja am semnalat, codul de justiție militară în vigoare, independent și fără prejudiciul legii dela 1864, stabilește prin art. 66 (coresp. art. 70 c. j. m. fr.) că «*Consiliile de război în circumscripția cărora se găsesc comunele, județele și piețele de război declarate în stare de asediu sau investite, judecă toate crimele și delictele comise de justițiabili comisiilor de război de armată conform art. 59 și 60*»; iar menționatele texte (coresp. art. 63 și 64 c. j. m. fr.) prescriu că devin justițiabili de consilile de război, în stare de asediu ca și în prezența inamicului, *toți indivizii, ori cari ar fi*, ce s'au făcut culpabili față de armată de trădare, spionaj, amboșaj, spoliere de răniți, jafuri, distrugerii și devastări de edificii etc., în rezumat de toate crimele și delictetele prevăzute de art. 197, 198, 200, 201, 242—247 c. j. m. Cu alte cuvinte codul de justiție militară, independent de legea asupra stărei de asediu, stabilește că de îndată ce starea de asediu a fost declarată — cum și ce fel e o altă chestiune — jurisdicția militară devine competente să judece toate infracțiunile mai sus enumerate, *oricare ar fi calitatea infractorilor*: civili sau militari, români sau străini. Nimeni, totuși, nu s'a ridicat să susție că legea penală militară, votată ulterior constituției, e o lege anticonstituțională.

În sfârșit, un argument decisiv, care face inadmisibilă obiecțiunea ce se aduce legii dela 1864 pentru crearea jurisdicției militare, ni-l dă însăși comentariile constituției belgiene, de unde am împrumutat articolul nostru 14; căci, iată ce spune Tonissen (*La Constitution Belge, annotée*, pag. 27), asupra articolului corespunzător din aceea constituție (art. 8.): «*Les mots que la loi lui assigne, de l'ar-*

ticle 8, rendent plus exactement la pensée du législateur que ceux de *juges naturels* qu'on trouve dans une disposition identique de la charte française de 1830. La loi n'assigne pas, en effet, dans toutes les complications de la vie sociale, le même juge au citoyen. Il est des circonstances où l'on doit se soumettre à la décession des tribunaux civils; il en est d'autres où l'on doit s'adresser à la décision des tribunaux de commerce, aux tribunaux de répression. *Il est même de cas exceptionnels où l'on doit recourir aux tribunaux militaires*.

Partizanii teoriei pe care o combatem, proclamând sus și tare abrogarea legii dela 1864 și preconizând necesitatea edictării unei legi noi, pierd de altfel din vedere, că, în conformitate cu interpretarea pe care o dau art. 14 din constituție, orice lege, care ar crea jurisdicția militară în sensul celei dela 1864, trebuie să fie privită ca o lege neconstituțională și deci inaplicabilă, ca și codul de justiție militară. Deci inconsecvența teoriei e mai mult decât vădită.

B. In ce privește obiecțiunea trasă din interpretarea art. 15 din constituția, care proclamă inviolabilitatea domiciliului, răspundem:

Odată admisă legalitatea și constituționalitatea măsurii de a putea lărgi competența ratione materię și ratione personę a jurisdicțiunii militare în timp de asediu, în mod implicit autoritatea militară capătă dreptul de a instrui infracțiunile date în competența ei, și, în consecință, se învestește cu toate atribuțiile poliției judiciare, în categoria căroră intră și *dreptul de percheziție*, prevăzut de art. 34 — 38, 84 — 87 proc. penală, articole la cari se referă și codul de justiție militară atunci când regulează procedura pe care trebuie să o urmeze organele militare însărcinate cu cercetarea infracțiunilor date în competența consiliilor de război.

In ce privește modalitatea și întinderea acestui drept, textele de lege cari cărmuesc materia nu pun vre-o îngrădire referitoare la timpul când dreptul de percheziție poate fi exercitat, și faimoasa controversă ce domnește în Franța asupra chestiunii de a se ști dacă se pot face *percheziții nocturne*, are un caracter general care îmbrățișează atât domeniul dreptului penal comun cât și domeniul dreptului penal militar. De altfel

soluțiunea afirmativă, e singura admisibilă în legislația noastră. Zicem singura, întâi pentru că ar fi extraordinar, cum spune casația franceză, să preconizezi, fără argument de text, că justiția e datoare să împresoare o casă și să aștepte până la ziuă pentru a pune mâna pe hârtiile, instrumentele, piesele de convingere și dovezile unei infracțiuni, pe cari mai totdeauna, în această așteptare, vinovatul le-ar face să dispară. În al doilea rând, din chiar debaterile congresului belgian rezultă că,—respingându-se proiectul de a se reproduce în actuala Constituție belgiană termenii art. 76 din Constituția anului al VII-lea, prin care se interzicea a se pătrunde în domiciliul cuivă *în timpul nopței*, în afară de cazurile de inundații, incendiu, și reclamație făcută din interiorul casei, — dreptul constituțional belgian n'a admis o asemenea îngrădire, iar constituantul român i-a urmat exemplul, reproducând fără nici o modificare, în art. 15, dispozițiunile cuprinse în art. 10 din Constituția Belgiană.

Nu mai încapă dar nici o îndoială, că, în legislația noastră, dreptul de percheziție e un atribut larg al poliției judiciare și că autoritatea militară, ca și autoritatea civilă, sesizată cu cercetarea unei infracțiuni e în cădere să-l practice, în conformitate cu dispozițiile legii de procedură penală și ale codului de justiție militară.

Vechiul adagiu belgian «*Pauvre homme en sa maison roi est*», nu mai poate avea, la noi ca și în belgia, decât un interes istoric.

* * *

Din cele ce preced reese cu claritate că, în actuala situație a legiuirilor noastre, starea de asediu e regulamentată prin legea din 10 Decembrie 1864, care e încă în vigoare, și care nu poate fi privită ca o lege anti-constituțională — *dovadă că însăși legile asupra stărei de asediu din 1907 și 1913 se referă la dispozițiunile cuprinse în ea*. Așa fiind chestiunea *modalității* declarării stărei de asediu este și ea implicit rezolvată. Această declarație se poate face prin *decret regal*, conform art. 2 din legea dela 1864.

E drept că tendința generală este a se da corpurilor legiuitoare dreptul de a declara starea de asediu și astfel stau lucrurile în Anglia și Franța, — unde s'a edictat în mod precis că

starea de asediu nu se poate declara decât prin lege.

În Franța, de pildă, există legea din 3 Aprilie 1878, care, abrogând art. 5 din legea dela 1849, ce conferează comandamentelor militare dreptul de a declara starea de asediu, a stabilit, odată pentru totdeauna, că starea de asediu nu mai poate fi declarată decât prin lege, în caz de pericol iminent, rezultând dintr'un război străin sau dintr'o răzvrățire cu mâna armată. O asemenea lege trebuie să desemneze comunele, arondisimentele sau departamentele în cari starea de asediu se aplică și timpul cât va dura. Excepțional, starea de asediu se poate declara, în mod provizoriu, și de președintele republicii cu avizul consiliului de miniștrii, în caz de ajurnare a corpurilor legiuitoare, cari se întrunesc deplin drept două zile în urmă. Dacă corpurile legiuitoare sunt dizolvate, președintele republicii nu poate declara starea de asediu decât de va fi război străin, și numai pe teritoriile amenințate de inamic; cu condiția de a convoca colegiile electorale și de a întruni camerele în cât mai scurt timp posibil.

Nu avem să discutăm aci care dintre sisteme e mai preferabil; relevăm numai că, în ceea ce ne privește, tindem să eludăm art. 2 din legea dela 1864, care e încă în vigoare, fără ca prin această eludare să ajungem la consecința firească de a înlocui dreptul conferit Regelui și Guvernului prin votul exclusiv al parlamentului. În adevăr, atât prin legea asupra stărei de asediu din 1907, cât și prin cea actuală din 3 Iulie 1913, s'a lăsat tot Guvernului și Regelui libertatea de a aprecia oportunitatea măsurii și de a declara prin simplu decret, ceea ce nu constituie altceva decât o inutilă reeditare a art. 2 din legea dela 1864.

În rezumat, starea de asediu, în sine, nu constituie, așa cum se credea, o primejdie pentru liniștea și siguranța publică, ci din potrivă. Efectele acestei măsuri nu sunt anticonstituționale, oricare ar fi legea chemată să le determine: cea dela 1864 sau o alta. În ce privește modalitatea declarării, dacă sistemul legii dela 1864 s'ar părea defectuos, situația nu se poate schimba prin legiferări succesive, cari să creeze un sistem mixt ce conduce la acelaș rezultat; ci trebuie să intervină o lege care să schimbe sistemul, printr'o edictare de principii ca în Franța. Până atunci legea de la

1864 ar trebui să fie aplicată în întregul ei, cu restricția privitoare la aliniatul 4 de sub art. 6.

Oicum, din complexul acestui studiu,—expunere pur juridică și de principii,—se desprinde o idee bine lămurită: că starea de asediu din punct de vedere teoretic nu creează situații de natură să înspăimânte și că înfăptuirea ei, când împrejurările o impun, trebuie să fie privită cu liniște, cetățenii bizuindu-se pe înțelepciunea Coroanei și având desăvârșită încredere în armată, ce are chemarea să-i apere și să-i ocrotească în toate împrejurările.

Pentru înlesnirea cititorilor am crezut nimerit să reproducem mai jos, în extenso, tot ceea ce legislația noastră cuprinde relativ la starea de asediu, cum și dispozițiunile din legiuirea franceză, care ne-a slujit de model. Reproducând însă textul legii franceze din 9 August 1849, am eliminat articolele 1, 2, 3, 6 și 12, întrucât ele au fost abrogate prin legea din 3 Aprilie 1878, lege care a adus materiei importante prefaceri.

I. GR. PERIEȚEANU

București, Iulie 1913

Avocat

I. LEGISLAȚIA NOASTRĂ

LEGEA ASUPRA STĂREI DE ASEDIU

(În P. St. decret 29 Noiembrie 1864, prom. 10 Decembrie 1864).

Art. 1. — Starea de asediu nu se poate declara decât în caz de pericol iminent, pentru ordinea și siguranța publică.

Art. 2. — Domnitorul are drept a declara starea de asediu în unul sau în mai multe districte.

Art. 3. — Declararea stărei de asediu arată comunele, plășile sau districtele la cari se aplică.

Art. 4. — Îndată ce se va declara starea de asediu, puterile de cari era investită autoritatea civilă pentru menținerea ordinii și poliției trec în totul sau în parte în mâinile autorității militare.

Prin urmare, autoritatea civilă urmează a exercisa acelea din îndatoririle sale, de cari nu a fost desărcinată de puterea militară.

Art. 5. — Tribunalele militare pot fi chemate a cerceta toate crimele și delicturile în contra siguranței statului, în contra constituției, în contra ordinii publice, oricare ar fi calitatea autorilor principali și a complicilor.

Art. 6. — Autoritatea militară are dreptul:

1. d'a face percheziții ori-când și oriunde va cere trebuința.

2. Autoritatea militară are dreptul a depărta pe certaii în judecată (art. 7 Cod. Procedurii criminale) și pe indivizii cari n'au domiciliul lor în locurile supuse stărei de asediu.

3. D'a ordona depunerea armelor și munițiilor și de a proceda la căutarea și ridicarea lor.

4. D'a opri publicațiile și adunările pe cari ea le va crede de natură a excita sau a întreține dezordinea.

Art. 7. — Cetățenii, deși în stare de asediu, urmează cu toate acestea a exercisa toate acele drepturi garantate prin constituție, cari nu sunt suspende în virtutea articolelor precedente.

Art. 8. — Domnitorul are dreptul de a ridica starea de asediu, când va crede liniștea destul de stabilită.

Art. 9. — După ridicarea stărei de asediu, Tribunalele militare urmează a cerceta crimele și delictetele a căror urmărire le fusese încredințată.

Lege pentru declararea stărei de asediu prin Decret Regal

din 18 Martie 1907

Art. unic. — În împrejurările grave prin care trecem, până la restabilirea ordinii și liniștii, starea de asediu va putea fi declarată prin decret regal, în cuprinsul legii din 10 Decembrie 1864.

Lege pentru declararea stărei de asediu prin Decret Regal

din 3 Iulie 1913

Art. unic. — În împrejurările grave prin cari trecem, până la demobilizarea totală a armatei, starea de asediu va putea fi declarată, prin decret regal, în cuprinsul legii din 10 Decembrie 1864.

II. LEGISLAȚIA FRANCEZA

Loi du 9 Août 1849 sur l'état de sië e

(Cf. L. 3 Aprilie 1878).

Art. 4. — Dans les colonies françaises, la déclaration de l'état de sië e est faite par le gouverneur de la colonie. — Il doit en rendre compte immédiatement au gouvernement.

Art. 5. — Dans les places de guerre et postes militaires, soit de la frontière, soit de l'intérieur, la déclaration de l'état de sië e peut être faite par le commandant militaire, dans les cas prévus par a loi du 10 Juillet 1791 et par le décret du 24 Décembre 1811. — Le commandant en rend compte immédiatement au gouvernement.

Art. 7. — Aussitôt l'état de sië e déclaré, les pouvoirs dont l'autorité civile était revêue pour le maintien de l'ordre et de la police passent tout entiers à l'autorité militaire. — L'autorité civile continue néanmoins à exercer ceux de ces pouvoirs dont l'autorité militaire ne l'a pas dessaisie.

Art. 8. — Les tribunaux militaires peuvent être saisis de la connaissance des crimes et délits contre la sûreté de la république, contre la constitution, contre l'ordre et la paix publique, quelle que soit la qualité des auteurs principaux et des complices.

Art. 9. — L'autorité militaire a le droit, — 1) De faire des perquisitions, de jour et de nuit, dans le domicile des citoyens; — 2) D'éloigner les repris de justice et les individus qui n'ont pas leur domicile dans les lieux soumis à l'état de sië e; — 3) D'ordonner la remise des armes et munitions, et de procéder à leur recherche et à leur enlèvement; — 4) D'interdire les publications et les réunions qu'elle juge de nature à exciter ou à entretenir le désordre.

Art. 10. — Dans les lieux énoncés de l'art. 5, les effets de l'état de sië e continuent, en outre, en cas de guerre étrangère, à être déterminés par les dispositions de la loi du 10 Juillet 1791 et du décret du 24 Décembre 1811.

Art. 11. — Les citoyens continuent, notwithstanding l'état de sië e à exercer tous ceux des droits garantis par la constitution dont la jouissance n'est pas suspendue de vertu des articles précédents.

Art. 13. — Après le levée de l'état de sië e, les tribunaux militaires continuent de connaître des crimes et délits dont la poursuite leur avait été déferée.

Loi de 3 Avril 1878, relative à l'état de sië e

Art. 1. — L'état de sië e ne peut être déclaré qu'en cas de péril imminent, résultant d'une guerre étrangère ou d'une insurrection à main armée. — Une loi peut seule déclarer l'état de sië e; cette loi désigne les communes, les arron-

dissements ou départements auxquels il s'applique. Elle fixe le temps de sa durée. A l'expiration de ce temps, l'état de sië e cesse de plein droit, à moins qu'une nouvelle loi n'en prolonge les effets.

Art. 2. — En cas d'ajournement des Chambres, le président de la république peut déclarer l'état de sië e, de l'avis du conseil des ministres; mais alors les Chambres se réunissent de plein droit deux jours après.

Art. 3. — En cas de dissolution de la Chambre des députés, et jusqu'à l'accomplissement entier des opérations électorales, l'état de sië e ne pourra, même provisoirement, être déclaré par le président de la république. — Néanmoins, s'il y avait guerre étrangère, le président, de l'avis des ministres, pourrait déclarer l'état de sië e dans les territoires menacés par l'ennemi, à la condition de convoquer les collèges électoraux et de réunir les Chambres dans le plus bref délai possible.

Art. 4. — Dans les cas où les communications seraient interrompues avec l'Algérie, le gouverneur pourra déclarer tout ou partie de l'Algérie en état de sië e, dans les conditions de la présente loi.

Art. 5. — Dans les cas prévus par les articles 2 et 3, les Chambres, dès qu'elles sont réunies maintiennent ou lèvent l'état de sië e. En cas de dissentiment entre elles, l'état de sië e est levé de plein droit.

Art. 6. — Les art. 4 et 5 de la loi du 9 Août 1879 sont maintenus ainsi que les dispositions de ses autres articles non contraires à la présente loi.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BACAU

Audiența dela 27 Februarie 1913

Președenția d-lui M. D. PATRON, prim-președinte

Sentința civilă No. 92

G. Cernetz cu Societatea anonimă fostă Goetz & Co.

Comitenți. — Răspunderea lor de prejudicial cauzat de prepușii lor. — Pe ce se bazează o asemenea responsabilitate — Explicațiuni date de o persoană procurorului asupra unor anumite chestiuni — Dacă acest fapt constituie o defaimare care să dea loc la o acțiune în daune. — Condițiuni cerute pentru responsabilitatea comitentului. — Lipsa uneia din aceste condițiuni. — Dacă poate să mai existe prezumpție de culpă contra comitentului — (Art. 1000 al. 3 codul civil)

1) Conform art. 1000 al 3 c civil, comitenții răspund de prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiunile ce li s'au încredințat, responsabilitate care se bazează pe o prezumpțiune legală de culpă fie că acea culpă ar consta numai în o greșită alegere din partea comitentului culpă în eligendo fie că în afară de o greșită alegere ar mai consta o atare culpă și în lipsa de direcțiune și supraveghere asupra prepușului culpă în vigilando

2) Faptul unei persoane de a da explicațiuni procurorului asupra unor imputări ce se aduce unei persoane sau de a răspunde cu bună credință la chestiunile ce li sunt puse în această privință de către funcționarul care face anchetă, un atare fapt nu poate constitui o defaimare și nu poate da loc la o acțiune în daune, deoarece, în o asemenea împrejurare, preținsul defaimator nu a făcut decât să se supună unei obligațiuni legale.

3) Pentru existența responsabilităței comitentului se cere ca alegerea prepușului de către comitent să fi fost liberă și voluntară și ca comitentul să aibă dreptul și posibilitatea de a supraveghia, de a da instrucțiuni și chiar ordine în ceia ce privește modul în care prepusul urmează a și îndeplini atribuțiunile ce i s'a încredințat; din momentul ce una din aceste condițiuni lipsește, numai poate fi vorba de responsabilitatea comitentului.

Astfel, dacă un prepus a fost chemat ca martor și a făcut subprestare de jurământ oare care declarațiuni acele declarațiuni nu pot angaja responsabilitatea societăței, căci în acel moment, prepusul nu mai era în exercițiul sau cu ocazia exercițiului său de prepus căci chiar dacă prin declarațiunile făcute ar fi cauzat cui-va vre-un prejudiciu un atare prejudiciu a fost cauzat în afară de funcțiunile

ce i se încredințase, așa că neexistând prezumție de culpă asupra comitentului, responsabilitatea prevăzută de art. 1000 al. 3 nu mai are rațiune de a fi

S'a prezentat reclamantul Gh. Cerneț asistat de d-l avocat Leon Sachelarie:

Asemenea și părta Societate fostă Goetz prin ad-torul său M. Craevsky asistat de d-nii avocați I. Dinesca-Barzon, C. Crupenski și N. Botez.

Tribunalul,

Văzând că Gh. Cerneț din orașul Bacău prin petiția din 25 Aprilie 1911 înregistr. No. 27552/911 a intentat prezenta acțiune în daune contra Societății anonime pentru exploatare de păduri și ferestrele sa vapor mai înainte P. I. C. Goetz et C-nie, cu sediul în comuna Comănești, jud. Bacău, cerind ca sus numita societate să-l despăgubească în primul rînd cu suma de 9958 lei ce reprezintă salariul în suma de 250 lei lunar cu începere de la 6 Mai 1908, data suspendării sale din funcțiune de silvicultor cl. I și agent de control, suspendare urmată de destituire și până la ziua intentării acțiunii, iar în al doilea rînd să fie despăgubit și cu suma de una sută mii lei daune morale și materiale decurgând din faptul destituirei sale ce se pretinde că a avut loc prin culpa lui Carol de Umlauff, prepusul societății;

Văzând că reclamantul Gh. Cerneț își bazează acțiunea pe următoarele împrejurări: în anul 1908 descoperindu-se abuzuri și fraude în pădurile statului din județul Neamț și fiind sevizat parchetul de Bacău spre a cerceta dacă nu cumva s'au comis fraude și delictive în pădurile statului din acel județ, d-l Procuror al Tribunalului Bacău împreună cu d-l judecător de instrucție de pe lângă același tribunal găsesc oportun a face în acest scop la 30 Noembrie 1908 (a se vedea dosarul No. 2224/910) o descindere locală în comuna Comănești la sediul sus numitei societăți cu care ocaziune cercetându-se registrele societății s'au găsit trecute în ele diferite sume de bani sub diverse rubrici intitulată: «taxe pentru predarea parchetelor» sau «spese pentru reprimirea parchetelor» nefiind însă notate persoanele cărora li s'ar fi plătit acele sume de bani! Față de aceste constatări, d-l judecător de instrucție cerând pe dată lămuriri lui Carol Umlauff administratorul forestier al părții societăți, acesta după ce a prestat legiuitul jurământ a arătat că societatea pârîtă, al cărei ad-tor era, explotând parchete din pădurile statului, acele parchete se delimitau și se predau apoi societății de către silvicultorii statului, printre care figura pe atunci și reclamantul Gh. Cerneț, urmând ca reprimirea parchetelor să se facă tot de către silvicultorii mai arătând Umlauff că sumele de bani trecute în registre sub rubricile de mai sus reprezentau «oarecare cadouri în bani pentru activitatea, zelul și munca fără șicane», depuse de către silvicultorii cu ocaziunea predării și reprimirea parchetelor. Tot atunci fiind întrebat de către d-l judecător de instrucție, Carol de Umlauff a arătat pe silvicultorii statului cărora le dăduse dânsul asemenea cadouri în bani și căt anume dăduse fiecareia, indicând printre acei silvicultorii și pe reclamantul Gh. Cerneț, căruia a spus că i-a dat suma de 1200 lei prin soția sa d-na Paulina Gh. Cerneț mai arătând Umlauff că acele plăți, (cadouri) se făceau din ordinul d-lui H. Pecival, Directorul societăți. În urma acestor constatări făcute în ziua de 30 Noembrie 1908, pe deoparte prin rechizitorul introductiv No. 2687 din 3 Decembrie 1908 reclamantul Gh. Cerneț este trimis înaintea instrucției pentru delictul de luare de mită, iar pe de altă parte în «Monitorul Oficial» No. 205 din 11 Decembrie 1908 apare decretul din 9 Decembrie 1908 de destituirea reclamantului din funcțiunea de silvicultor clasa I, decret dat asupra raportului d-lui Ministru la agricultură și domeniilor, în tocmă pe baza comunicării d-lui Procuror de Bacău, care arătase că cercetând registrele părții societăți a constatat că printre funcționarii cari au primit mită de la sus zisa societate este și reclamantul și anume suma

de 1200 lei. În urma acestei destituiri continuându-se instrucția afacerii de mituire și reclamantul negând în total cele arătate în privința sa de către Carol de Umlauff d-l judecător de instrucție a găsit necesar de a confrunta în ziua de 13 Decembrie 1908 pe Carol de Umlauff cu d-na Paulina Gh. Cerneț precum și cu reclamantul Gh. Cerneț, cu care ocaziune d-na Cerneț negând că ar fi primit dela Umlauff suma de 1200 lei sau vre-o altă sumă, Umlauff a arătat că cu vre-o doi ani în urmă s'a dus acasă la reclamant în orașul Bacău condus fiind de un birjar, unde a găsit o d-nă care i s'a recomandat drept soția silvicultorului Gh. Cerneț, d-nă pe care dânsul nu a cunoscut-o dacă în realitate era sau nu soția reclamantului, cărei d-ne i-a încredințat suma de 1200 lei drept cadou pentru că reclamantul pe atunci silvicultor s'a dea curs mai repede lucrărilor și cererilor societății, mai adăugând tot Umlauff că atunci când a data cea sumă a fost singura dată când a văzut pe acea persoană care se recomandă drept d-nă Cerneț și cum de atunci trecuse vre-o doi ani nu-și poate reaminti figura acelei d-ne spre a putea spune cu precizie dacă persoana cu care era confruntat era sau nu persoana care cu doi ani în urmă se recomandase drept soția reclamantului. Tot la acea confruntare Umlauff fiind întrebat a declarat că nu știe în ce parte a orașului e situată locuința reclamantului, adică casa unde dânsul a pretins că a lăsat banii, adăugând că nu a dat importanță acestui lucru atunci când a dus banii, și când a fost condus de un birjar, căruia i-a spus să-l ducă acasă la reclamant. În urmă terminându-se instrucția afacerii, rezultatul a fost că atât prin rechizitorul definitiv No. 2977/910 al d-lui Procuror al Tribunalului Bacău, cât și prin ordonanța definitivă No. 29/910 a d-lui judecător de instrucție de pe lângă același Tribunal, s'a dispus a se scoate de sub inculparea de mită pe reclamantul Gh. Cerneț, nefiind probe că dânsul s'a făcut culpabil de un atare delict. Pe aceste împrejurări își bazează reclamantul acțiunea în daune ce a intentat contra părții societăți, susținând că prejudiciul moral și material ce a suferit provine din fapta lui Carol de Umlauff, prepusul Societății, al cărei administrator forestier era în acel timp, urmând ca Societatea să răspundă ca comitent, conform art. 1000 al. 3 din codul civil, de dauna cauzată de prepusul său în funcțiunile ce i s'au încredințat;

Considerând că conform art. 1000 al. 3 din codul civil, comitenții răspund de prejudiciul cauzat de prepușii lor în funcțiunile ce li s'au încredințat. Că o atare responsabilitate bazându-se pe o prezumție legală de culpă, fie că acea culpă ar consista numai în o greșită alegere din partea comitentului, *culpa in eligendo* (D. Alexandresco, «Deprtal civil român» V, pag. 529), fie că în afară de o greșită alegere ar mai consista o atare culpă și în lipsa de direcțiune și supraveghere asupra prepusului, *culpa in vigilando* (Fuzier-Herman: «Code civil annoté», III art. 1384 No 78 și urm.), se pune chestiunea de a se ști dacă în speță faptul prepusului Carol de Umlauff petrecut în împrejurările mai sus relate, poate fi de natură a atrage responsabilitatea civilă a comitenții Societăți anonime fostă Goetz et C-nie;

Văzând că din complexul faptelor mai sus expuse rezultă în primul rînd că în registrele părții Societăți nu este nicieri notat că reclamantul ar fi primit vre cadou în bani dela Societate, iar în al doilea rînd că prepusul Umlauff în afară de declarațiunile făcute sub jurământ înaintea d-lui judecător de instrucție nu a spus vre-odată cuiva că comitentă societate ar fi dat un asemenea cadou reclamatului;

Că dacă chiar la începutul instruirii afacerii de mituire în care era implicat reclamantul și cu mult înainte de darea rechizitorului definitiv și a ordonanței definitive de neurmărire, d-l Procuror al Tribunalului Bacău a găsit necesar a comunica d-lui Ministru la agricultură și domeniilor că din cercetarea registrelor părții societăți s'a constatat că printre funcționarii care pri-

miseră mită de la sus zisa societate era și reclamantul Gh Cerneț («Monitorul Oficial») No mai sus indicat și dacă pe baza acelei comunicări precum și pe baza raportului d-lui Ministru respectiv reclamantul a fost destituit din funcțiunea pe care o ocupa, o atare destituire nu provine din faptul d-lui Procuror precum s'a susținut de către părata societate prin avocații săi, de oarece reprezentantul Parchetului desigur că a avut ordin de a comunica Ministerului de domenii cele ce s'ar constata în cursul instruirii afacerii de mituire așa că d-l Procuror apropiind cele ce rezultase din cercetarea registrelor societății cu ceea ce reșea din declarația făcută de Umlauff sub jurământ la 31 Noembrie 1908, a putut foarte bine să creadă în vinovăția lui Gh Cerneț, raportând Ministerului în acest sens, fără ca prin aceasta să i se poată aduce vre-o învinuire, căci d-l procuror raportând Ministerului cele ce constatase nu făcuse altceva decât să se conformeze obligațiilor impuse de funcțiunea pe care o exercita;

Că dacă o atare destituire nu se poate imputa d-lui procuror, cu atât mai puțin se poate imputa părții societăți. Făcând abstracție de faptul că atât prin rechizitorul definitiv cât și prin ordonanța definitivă s'a scos de sub inculpare pe reclamant ca neexistând contra sa probe de culpabilitate în ceea ce privește delictul de luare de mită pentru care fusese destituit, ceea ce denotă că relativ la acea inculpare nu s'a ținut seamă de declarațiunile lui Umlauff, prepusul părții societăți, astfel că ar urma că destituirea rezidă pe un fapt ce în urmă s'a dovedit că nu există, făcând abstracție de o atare împrejurare urmează a vedea în primul rând dacă declarațiunile făcute de Umlauff sub jurământ înaintea Judecătorului de instrucție pot fi considerate ca un ce ilicit, care să dea drept reclamantului de a intenta o acțiune în daune;

Considerând că faptul cuiva de a da explicațiuni procurorului asupra unor imputațiuni ce se aduc unei persoane, sau de a răspunde cu bună credință la chestiunile care îi sunt puse în această privință de către funcționarul care face ancheta, un atare fapt nu poate constitui o defăimare și nu poate da loc la o acțiune în daune, de oarece în o asemenea împrejurare prelusul defaimator nu a făcut altceva decât să se supună unei obligațiuni legale, unei datorii impusă de lege (*Dalloz «Recueil périodique»* 1889, 1, pag 77, 78);

Că Umlauff, pe atunci ad-tor al părății societăți, fiind interogată sub jurământ de către Judecătorul de instrucție asupra unui fapt penal ce se imputa reclamantului, urmează conform celor de mai sus că declarațiunile pe care cu acea ocaziune le-a făcut dânsul de perfectă bună credință nu se pot considera ca un fapt ilicit și ca niște defăimări în scopul de a prejudicia și a atinge pe reclamant în onoarea și demnitatea sa și deci nu pot da loc la o acțiune în daune, de oarece Umlauff nu și-a făcut decât datoria de martor spunând tot ceea ce știa cu privire la faptul penal care se ancheta în acel timp;

Că în ceea ce privește alegațiunea reclamantului cum că declarațiunile lui Umlauff înaintea Judecătorului de instrucție au fost făcute cu rea credință și cu intențiunea de a prejudicia pe reclamant, o atare alegațiune urmează a fi înlăturată ca nefiind cu nimic dovedită, neputându-se deduce preținsa rea credință numai din împrejurarea că la confruntarea care a avut loc înaintea judecătorului de instrucție între Umlauff, reclamantul Gh Cerneț și soția acestuia, d-na Paulina Gh Cernet, Umlauff nu a putut confirma dacă persoana pe care o avea atunci în față era aceeași persoană care cu doi ani în urmă se recomandase drept soția reclamantului și căreia dânsul îi încredințase suma de 1200 lei. Umlauff nu a dovedit de loc în declarațiile sale și în tot timpul instrucțiunii a susținut unul și același lucru și anume că a dat reclamantului din partea societății suma de 1200 lei pe care a încredințat-o unei persoane care s'a recomandat drept soția reclamantului și că plata a avut loc acasă la reclamant în orașul

Bacău, unde Umlauff fusese condus de un birjar. Faptul că Umlauff după doi ani dela data plății nu și-a putut reaminti figura persoanei căreia dânsul a încredințat suma de bani, precum și faptul că nu și-a putut aminti dacă banii i-a dat în plic închis sau în numerar, neputându-și deosebi aminti de casa undel-a condus birjarul, toate acestea nu sunt de natură a îndritui pe reclamant să spună că declarațiunile lui Umlauff au fost făcute cu rea credință și cu intențiunea de a-l prejudicia, ci cel mult pot produce îndoeală asupra imputațiunii penale ce s'a adus reclamantului. Nu se poate aduce cuiva o vină din faptul că nu și poate reaminti de figura unei persoane pe care a văzut-o cu doi ani în urmă, sau de punctul anume din un oraș unde e situată o casă în care a fost o singură dată cu câțiva ani în urmă fiind dus de un birjar, și cu atât mai puțin se poate învinui cineva de faptul că nu și poate reaminti dacă o plată de 1200 lei pe care o făcuse tot cu câțiva ani în urmă, o efectuase în hârtii de bancă și în plic închis, sau în bani mărunți, învinuire cu atât mai puțin rezistentă cu cât era vorba de o societate care în relațiunile sale comerciale face plăți anuale de sute de mii de lei, indiferent în ce fel de monedă: hârtii de bancă, monedă de aur, de argint sau de nickel;

Dar tocmai persistența cu care Umlauff a susținut în tot timpul instrucțiunii declarațiunile sale ar putea denota — desigur că și în acest caz tot fără absolută certitudine — buna sa credință. Căci dacă Umlauff ar fi fost de rea credință i-ar fi fost foarte ușor să declare dela început că banii i-a dat chiar reclamantului în mână, ne mai fiind nimeni față, sau să declare cu ocaziune confruntării, că d-na pe care o avea atunci în față era chiar persoana care cu doi ani în urmă se recomandase drept soția reclamantului și căreia dânsul îi încredințase suma de 1200 lei. Și dacă Umlauff ar fi fost de rea credință cine l-ar fi putut împiedica să declare că plata a avut loc la Comănești sau în vre-un alt loc cunoscut? Și cine l-ar fi putut împiedica, dacă ar fi fost de rea credință să facă declarațiuni în așa fel încât să și creeze o situațiune mai ușoară, iar nu mai dificilă, precum pare a-și fi creștat prin faptul că a fost de bună credință. Dacă Umlauff presupunând că a fost de rea credință în fond, ar fi fost însă precis și categoric în formă, ar urma în părerea reclamantului că merită să fie crezut, de oarece însă putând să fie de bună credință și declarând că nu și poate aminti anume elemente de detaliu petrecute cu câțiva ani în urmă, pentru acest motiv trebuie declarat ca fiind de rea credință? Un atare criteriu stabilit de către reclamant nefiind temeinic urmează a nu ține seamă de el și deci nici de alegațiunea reclamantului în ceea ce privește declarațiunile făcute de Umlauff în cursul instrucțiunii, căci chiar dacă atare declarațiuni au putut da loc la îndoeală în ceea ce privește imputațiunea penală adusă reclamantului, în nici un caz acele declarațiuni nu pot fi calificate ca fiind de rea credință, neputând fi vorba decât de dubiu și nici de cum de certitudine;

Dar admițând în mod hipotetic că Umlauff a fost de rea credință în declarațiunile pe care le-a făcut sub jurământ înaintea Judecătorului de instrucție, se pune chestiunea de a se ști asupra acestui punct dacă acele declarațiuni sunt de natură a angaja responsabilitatea civilă a părții societăți în calitate de comitent;

Considerând că spre a exista o atare responsabilitate e nevoie de două condițiuni și anume: 1) ca alegerea prepusului de către comitent să fi fost liberă și voluntară și 2) ca comitentul să aibă dreptul și posibilitatea de a supraveghea, de a da instrucțiuni și chiar și ordine în ceea ce privește modul în care prepusul urmează a-și îndeplini atribuțiunile ce i s'au încredințat. Lipsind una din aceste două condițiuni nu mai poate fi vorba de responsabilitatea comitentului;

În ceea ce privește prima condițiune e cert că principul unei atare responsabilități se găsește în libera alegere a comitentului asupra persoanei prepusului, deoarece comitentul mai înainte, de a încredința

prepusului exercitarea vre-unei atribuțiuni a trebuit să se asigure despre probitatea și capacitatea acestuia de pe urmă, adică despre aptitudinile intelectuale, morale și fizice cu care prepusul va îndeplini în așa fel atribuțiunile ce i se vor încredința în cât să nu prejudicieze pe cei de al treilea. În ceea ce privește cea de a doua condițiune este recunoscut că libertatea alegerii prepusului nu poate fi singurul element al responsabilității, mai trebuie ca comitentul să poată avea dreptul și posibilitatea de a da instrucțiuni și ordine prepusului și de a-l putea supraveghea în executarea mandatului ce i-s'a încredințat, căci din un atare drept decurge posibilitatea pentru comitent de a împiedica prejudiciul pe care imprudența prepusului l-ar putea cauza celui de al treilea, urmând în cazul în care ambele condițiuni sunt îndeplinite, ca greșala prepusului să se urce până la comitent, care să răspundă de prejudiciul cauzat fie pentru motivul că prepusul nu a făcut de cât să execute ordinele comitentului, în care caz acesta de pe urmă este un adevărat autor sau complice, fie pentru motivul că instrucțiunile pe care comitentul trebuia să le dea prepusului, supravegherea pe care trebuia s'o exerciteze asupra acestuia, nu s'au efectuat în mod complet și eficace (Sourdat: «Traité de la responsabilité» II ed. IV, No 881 și urm. Hac: «Commentaire de code civil» 8 No. 411. Baudry et Barde: «Des obligations» II partea II, ed. II, No. 2912 și urm. Aubry et Rau: «Cours de Droit civil français», IV, ed. IV, pag 761);

Considerând că în speță fiind stabilit cum că alegerea prepusului a fost liberă și voluntară, este chestiunea de a se ști dacă și cea de a doua condițiune este îndeplinită, adică dacă în momentul în care prepusul Umlauff fiind interogată de către d-l judecător de instrucție și declarând sub jurământ cele mai sus arătate, dacă în acel moment comitentul societate a avut dreptul și posibilitatea de a supraveghea pe prepus în exercitarea atribuțiunilor ce i s'a încredințase;

Considerând că prin «prepus» se înțelege o persoană care ține locul unei alteia, fie în o gestiune comercială, fie în o altfel de gestiune în așa fel în cât precum s'a văzut mai sus, prepusul să lucreze sub direcțiunea și supravegherea comitentului. Că în atare împrejurări spre a se putea vorbi de responsabilitate trebuie ca în momentul în care se arată că s'a comis de către prepus faptul prejudiciabil în acel moment să subziste raportul de subordinațiune, de dependență dintre comitent și prepus, căci neexistând un atare raport nu poate fi vorba de responsabilitate în speță, în afară de declarațiunile făcute de Umlauff înaintea judecătorului de instrucție nu rezultă de undeva cum că părata societate ar fi dat reclamantului suma mai sus notată. Pe deoparte în registrele societății nu se arată și nu este trecut undeva cum că societatea ar fi dat reclamantului vre-un cadou în bani sau de altă natură, iar pe de altă parte H. Pecival, directorul societății, fiind interogată prin comisiune rogatorie înaintea judecătorului de instrucție la Tribunalului imperial din Viena (dosarul No 2221/910) a declarat că nu știe că societatea să fi dat vre-o dată reclamantului suma de 1200 lei sau vre-o altă sumă în scopul mai sus indicat;

Deci plata a celei sume nu ar rezulta de cât din declarațiunea făcută de Umlauff înaintea judecătorului de instrucție. O atare declarațiune nu poate însă obliga societatea, deoarece în momentul în care a fost făcută sub jurământ, în acel moment comitentul, în speță societatea, nu avea nici dreptul și nici posibilitatea de a supraveghea, de a da instrucțiuni sau ordine prepusului Umlauff asupra modului în care dânsul să-și îndeplinească atribuțiunile ce i se încredințase în afară de cabinetul Procurorului sau a Judecătorului de instrucție prepusul a putut fi supravegheat de către comitent de a nu comite vre-un fapt prejudiciabil și e atât de adevărat aceasta în cât în speță în afară de declarațiunile făcute la instrucție nu există niciăeri vre-un

element din care să rezulte că părata societate ar fi dat prin prepusul său Umlauff vre-un cadou în bani reclamantului pe când acesta era silvicultor;

Că deci acele declarațiuni fiind făcute în afară de sfera de subordinațiune, de dependență, care trebuie să existe dela comitent la prepus, urmează că nu pot angaja responsabilitatea părții societăți;

Că pe lângă cele de mai sus se pune chestiunea de a se ști dacă în momentul în care Umlauff fiind chemat ca martor și deponând sub jurământ înaintea Judecătorului de instrucție, dânsul era în exercițiul sau cu ocaziunea exercițiului funcțiunii sale de prepus al părții societăți;

Considerând că în acel moment Umlauff nu poate fi considerat ca fiind în exercițiul sau cu ocaziunea exercițiului funcțiunii sale de prepus, de oarece fusese chemat ca martor înaintea funcționarului care ancheta cazul nu spre a susține și apăra interesele părții societăți ci spre a da sub jurământ lămuriri în interesul justiției, lămuriri care aveau rolul de a furniza instanțelor represive element de convingere și de probă asupra culpabilității sau neculpabilității reclamantului Gh. Cerneț;

Că chiar dacă Umlauff prin faptul său a prejudiciat pe reclamant, un atare prejudiciu fiind cauzat în afară de funcțiunile ce i se încredințase, comitentul încetează de a fi responsabil căci într'un atare caz lipsește unul din elementele pe care se bazează o atare responsabilitate. În adevăr, comitentul alegând pe prepus în vederea îndeplinirii unor anumite funcțiuni, dacă în exercitarea unor atare atribuțiuni prepusul cauzează cuiva un prejudiciu prin un delict sau quasi-delict într'un atare caz legea presupune că prejudiciul a fost cauzat prin greșala comitentului prin faptul că acesta și-a ales un prepus neîndemânatic și imprudent; dacă însă prejudiciul a fost comis de către prepus în afară de funcțiunile ce i se încredințase, ne mai putându-se reproșa într'un atare caz comitentului că a făcut o rea alegere, urmează că rațiunea responsabilității nu mai există nefind nicio corelație între funcțiunea prepusului și între prejudiciul cauzat de către acesta, astfel că neexistând prezumție de culpă asupra comitentului urmează că responsabilitatea prevăzută de art. 1000 al. 3 Cod civil nu mai are rațiune de a fi (Laurent: «Principes de Droit civil français» 20, ed. III, pag 619);

Că atât din acest punct de vedere cât și din toate celelalte, neputând fi vorba de responsabilitatea părții societăți, urmează că prezenta acțiune în daune este nefondată și ca atare câtă a fi respinsă;

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător C. St. Bossie Tribunalul respinge, etc

(ss) M. D. Patron; C St. Bossie.

Observație.—Sentința trib. Bacău, ce publicăm astăzi, relativă la responsabilitatea comitenților, redactată și motivată cu multă îngrijire de către d-l C. St. Bossie, judecător la acel tribunal, cunoscut publicului cetitor prin hotărârile și lucrările sale anterioare, este foarte juridică. Ne putem scuti de a o mai adnota și a ne da părerea asupra ei, întrucât însuși redactorul ei a avut grija de a consulta autorii și de a face trimeteri exacte la doctrină. Este destul deci s'o semnalăm lunei juridice și să atragem atenția asupra ei. Judecătorii celorlalte tribunale o vor ceti cu mult folos și o vor putea lua de model când își vor redacta sentințele și părerile lor.

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE ¹⁾

CASAȚIE S. I

Recurentul I. Dragomirescu prin d-l avocat Iosefache.
Intimatul Anghelina Ph. Burlacu prin d-l avocat Deșliu.

Timbru. — Recurs în casație relativ la o acțiune mai mare de 1500 lei dar care se judecă de judele de ocol în prima instanță. — Taxa specială de 200 lei pe lângă taxa fixă de lei 25. — Art. 25 al. I legea timbrului și art. 124 legea jud. de ocol.

1. Legea judecătorilor de ocol de din 1908 măbind competența judecătorilor până la valoarea de 3000 lei, a prevăzut, în privința taxelor de timbru, prin art. 124, că acțiunile mai mari de 1500 lei vor continua să fie supuse acelorași taxe de timbru, în vigoare la punerea în aplicare a legii, iar dacă acest articol vorbește numai de acțiuni, de aci nu rezultă că nu s'ar aplica și apelurilor, opozițiilor, recursurilor, de oarece, nici în acest articol, nici în legea timbrului nu există o altă dispoziție care să excepteze aceste acte de procedura dela taxele ce legea prevede pentru acțiunile de o valoare mai mare de 1500 lei.

Prin urmare, când e vorba de o acțiune mai mare de 1500 lei, recursul trebuie făcut pe timbru fix de 25 lei și cu taxa specială de 200 lei, conform art. 25, al. I din legea timbrului. (Cas. s. I, decizia No. 352 bis din 13 Mai 1913, prin care se respinge recursul făcut contra sentinței Trib. R.-Sărat No. 217/911).

Recurentul Traian Ulmamei prin d-nii avocați P. Borș și Em. Antonescu.
Intimatul Radu Popescu prin d-nii avocați Em. Pantazi și L. Rosenthal.

* **Embatic.** — Dacă legea prevede că embaticul să se facă prin act scris. — Dovedirea lui cu martori. — Cazul când e admisă această dovadă. — Neplata embaticului. — Dacă embaticul poate fi expropriat fără judecată și fără a i se acordă sorocul de 6 luni. — Art. 2 partea III, cap. 5 și art. 4 cap. III, partea III-a codul Caragea.

2. a) Dispozițiunile art. 2, partea III, Cap. 5 din Codul Caragea, care prevede că embaticul să se facă în scris nu sunt cerute ad solemnitate, ci ad probationem.

De aci rezultă că embaticul, ca orice toameală, se putea dovedi sub acea legislațiune prin orice fel de probă, prin urmare și prin martori când se pretinde că posesorul a plătit în totdeauna embatic mai bine de 30 ani înainte de noul cod civil și că această stare de fapt din vechime s'a continuat și în urmă, sub legislațiunea nouă.

b) In caz de neplata embaticului, embaticarul nu poate fi expropriat până ce mai întâi nu i s'a acordat de judecată sorocul de șase luni și n'ar fi fost următor a plăti.

Prin urmare, dacă nu există o cerere în judecată, pentru neplata embaticului, tribunalul nu putea fără violarea art. 4, cap. 3, partea III din codul Caragea să declare desființat embaticul numai prin nevoința părții de a se mai comporta ca embaticar. (Cas. s. I, decizia

No. 359 din 14 Mai 1913, prin care se casează sentința tribunalului Muscel No. 520/912).

CASAȚIE S. II

Recurentul Sami Elman, prin d-l avocat M. Valerian.
Intimatul Aron Ignar, în persoană.

Urmărire imobiliară. — Lipsa completă de încunoștințare a debitorului. — Motiv propus direct în casație. — Admisibilitate. — Art. 509 și 512 pr. civilă.

1. Motivul bazat pe lipsa completă de încunoștințare a debitorului despre vânzarea silită a imobilului său, se poate propune direct în Casație. (Cas. s. II, dec. civilă 104 din 24 Aprilie 913 prin care se casează ord. de adjudecare No. 4565/912 a trib. Tulcea).

Procurorul general al Curții de apel Buc. în cauza N. Cristodorescu.

Regulament de competență. — Lovire. — Moartea pacientului. — Lipsa unor elemente precise dacă e omor prin imprudență sau lovire cu voință. — Trimiterea afacerii la Camera de acuzare. — Art. 525 pr. pen.

2. Când este îndoiială asupra voinței inculpatului, lipsind elemente precise dacă faptul este un omor prin imprudență sau lovire care a cauzat moartea, Curtea de Casație chemată a pronunța un regulament de competență, neputând constata faptele și împrejurările în cari s'a petrecut faptul, spre a vedea dacă există elementul voinței, urmează să trimită afacerea la Camera de punere sub acuzare, singură în drept a face acea constatare și a sesiza eventual instanța competentă. (Cas. s. II, decizia penală 914 din 6 Mai 913 prin care s'a regulat competența trimițându-se afacerea la camera de punere sub acuzare).

Recurentul Ion Stelian prin d-l avocat P. Borș.
Ministerul Public prin d-l Procuror M. Vidrașcu.

Autentificare. — Atestarea falsă a identității unei persoane. — Pedepsire ca mărturie mincinoasă. — Art. 17 l. autentică, și 288 c. penal.
Interogator. — Materie corecțională. — Nebuarea lui. — Lipsă de nulitate. — Art. 186 pr. penală.

Recurs penal. — Opoziție. — Neadmisibilitatea ei. — Art. 429 pr. pen.

3. Declarațiunile false făcute de martorii care atestă identitatea părților cu ocazia autentificării unui act se pedepsesc ca mărturie mincinoasă, conform art. 17 din legea pentru autentificări. Acest articol trimite la art. 258 c. penal numai în ce privește penalitatea, iar nu și în ce privește faptul care constituie delictul special prevăzut de acest articol din legea de autentificare, pentru existența căruia este suficient să se constate că declarațiunile făcute magistratului de către martor sunt mincinoase, întrucât asemenea declarațiuni asupra identității părților nu se iau sub jurământ.

Faptul unui martor de a afirma cu ocazia autentificării unui act că cunoaște personal pe părți, de și în realitate el nu le cunoaște personal, constituie o declarațiune falsă care implică buna lui știință, adică intențiunea culpabilă.

b) Luarea interogatorului înaintea instanțelor co-

¹⁾ Deciziile ale căror spețe sunt însemnate cu stelută * prezentând o importanță juridică deosebită, vor fi publicate în extenso în numerile viitoare.

reționale nu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate prin art. 186 pr. penală.

În or-ce caz, dacă se constată că inculpatul a avut cuvântul și s'a apărât prin avocatul său care l'a asistat, fără să adauge ceva în susținerea dreptăților sale, urmează că dânsul a fost apărât în mod complet și nu se poate plânge că nu i s'a luat interogatoriul.

c) Recursurile în materie penală putându-se judeca în fond și în lipsa recurenților, cari nu se citează, de aici rezultă că cei judecați în lipsă n'au dreptul de opoziție. De altfel, art. 429 pr. pen. prevede formal că cererea de casație fiind respinsă, partea care o va fi format nu va mai putea să o reînnoiască sub nici un pretext și în nici un mod. (Cas. II decizia penală No. 955 din 8 Mai 1913 prin care se casează decizia Curții de apel Galați s. I, No. 276/913).

Recurentul C. Popescu prin d-l avocat Dinescu.
Ministerul public prin d-l procuror Vidrașcu.

Legea nouă sanitară.— **Lipsa unui nou regulament.**— **Aplicarea vechiului regulament, întrucât nu e contrar noii legi.**— **Art. 35 din regulament.**— **Tăria ce trebuie să aibă băuturile spirtoase puse în consumație.**— **Contravenție.**

4. În lipsa unui nou regulament în concordanță cu legea sanitară modificată, nu se poate susține că vechiul regulament este în totul abrogat. ci numai întru atât cât el conține dispozițiuni contrarii legii sanitare în vigoare.

Astfel, art. 35 din vechiul regulament, care prevede limita maximă și minimă de tărie permisă la băuturile spirtoase puse în consumație, neconținând nici o dispoziție contrarie legii actuale, abaterile la acest articol rămân și azi supuse la pedepsele respective. (Cas. s. II, decizia penală No. 957 din 8 Maiu 913 prin care s'a regulat competența trimițând afacerea la judecătoria ocolului Filiaș-Dolj).

CASAȚIE S. III

Recurenta Elena și D. Sălceanu prin d-l avocat C. Panaitescu
Intimatul Ministerul Instrucțiunii publice prin d-l avocat I. Odobescu.

Contencios administrativ.— **Cerere de transferare la o catedră vacantă de la Conservatorul de muzică.**— **Refuz de a rezolvă această cerere.**— **Recurs în casație.**— **Termenul în care trebuie a se face recursul.**— **Art. 39 l. Curții de casație.**

1. Art. 39 din legea organică a Curții de casație din 1912 prevede că, în ceiace privește recursurile date în competența secțiunii a treia și prevăzute de a t. 5 § 3 litera f, în cazul când particularul a adresat o cerere administrației respective, recursul se va face după expirarea unei termen de 30 zile de la înregistrarea cererii de către autoritatea administrativă și în termen de 30 zile de la această dată.

Astfel este tardiv recursul făcut la 31 Iulie 1912 contra refuzului Ministerului Instrucțiunii publice de a rezolva o cerere făcută la 2 Aprilie același an pentru transferarea la o catedră de pian vacantă la Conservatorul de muzică, unde a fost numită o altă persoană la 1 Aprilie același an. (Cas. III decizia No. 219 din 3 Mai 1913 prin care s'a respins ca tardiv recursul făcut de El. Sălceanu contra refuzului Ministerului de a o trans-

fera la catedra de piano vacantă la Conservatorul de muzică din București).

Recurentul d-r Corneliu Șumuleanu prin d-nii avocați C. C. Coroi și G. Mărescu.
Intimatul Ministerul Instrucțiunii publice prin d-l avocat I. Dumitrescu.

***Contencios administrativ.**— **Ridicarea unui agregat la rangul de profesor universitar.**— **Necesitatea unui raport motivat al Senatului universitar, bazat pe avizul motivat al consiliului facultății respective.**— **Un aviz nemotivat.**— **Refuzul Ministrului de a ridica pe agregat la gradul de profesor.**— **Recurs în casație.**— **Respingerea recursului.**— **Art. 66 l. învățăm. secundar și superior; art. 50 regul. pentru numirea docenților, agregatilor și profesorilor universitari.**

2. Ridicarea unui agregat la gradul de profesor universitar la catedra ce ocupă se face prin decret regal, după raportul motivat al Senatului universitar bazat pe avizul motivat al Consiliului facultății respective.

Deși legea nu arată în ce formă trebuie să fie redactate aceste avize, nu este însă mai puțin adevărat că independent de formă, rezultă din lege și regulament obligațiunea, atât pentru Consiliul facultății, cât și pentru Senatul universitar, de a expune în avizele ce dau, diferitele lucrări și titluri cari dau dreptul agregatului la înaintări și de a arăta cari sunt motivele cari au determinat convingerea acestor consilii de a se pronunța într'un anumit sens, nefiind destul a se enunța în mod sumar unele din lucrările candidatului, ci trebuind a le discuta, a le motiva și a se pronunța asupra lor în mod colectiv. (Cas. s. III, decizia No. 225 din 7 Maiu 1913 prin care s'a respins recursul făcut de d-r C. Șumuleanu contra deciziei Ministerului Instrucțiunii publice ce i s'a comunicat prin adresa No. 95689,913 și prin care nu i se aprobă ridicarea sa de la gradul de agregat definitiv de chimie medicală la Facultatea de medicină din Iași la gradul de profesor).

BIBLIOGRAFIE

A apărut: «*Chestiuni de procedură penală*».—Inculpatul în luptă cu partea civilă — de d-l Petre Popescu, magistrat, cu o prefață de d-l Profesor I. Tanoviceanu.

În o broșură de circa 90 pag. autorul tratează pe larg între altele chestiunea dacă achitatul în corecțional sau simplă poliție poate fi condamnat la daune. Soluțiunea sa diferă de aceia a doctrinei și jurisprudenței curente, ajungând la concluziunea că achitarea în înțelesul pe care legea îl dă acestei noțiuni juridice, e apărarea nu numai de pedeapsă (ceea ce ar constitui o *absolvire*) ci de orice sancțiune atât penală cât și civilă.

Autorul se ocupă de asemenea și de chestiunea dacă apelul părții civile dela tribunal la Curte are vre-o înrăurire asupra acțiunii publice și ajunge în desacord cu doctrina și jurisprudența în materie la o soluțiune afirmativă.

Recomandăm juriștilor această lucrare, interesantă prin originalitatea ei cât și prin claritatea expunerii.

Ecouri dela examenele de drept

XXXV

— Ce este *usucapio libertatis*?

— Este dreptul unei persoane, ca după 15—20 de ani să ia un imobil, care n'a fost în stăpânirea nimăru și să capete *usus* asupra lui!